

**KNJIŽNIČARI U VIRTUALNOJ ZAJEDNICI
RASPRAVIŠTE HRVATSKOGA KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA**

LIBRARIANS IN VIRTUAL COMMUNITY
FORUM OF THE CROATIAN LIBRARY ASSOCIATION

Ivan Kraljević

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišna knjižnica

kivan@unipu.hr

UDK / UDC 023:004

Stručni rad / Professional paper

Primljeno / Received: 20. 9. 2010.

Sažetak

Forum Hrvatskoga knjižničarskog društva postavljen je na mrežne stranice Hrvatskoga knjižničarskog društva (HKD) u prosincu 2005. godine. Statistika foruma trenutno bilježi 92 korisnika, 49 tema i 210 poruka (postova) što govori o poražavajuće slaboj posjećenosti i iskorištenosti ovog medija.

U radu će biti riječi o raspravištu kao mediju, o prednostima i potrebama postojanja stručne forumske zajednice i o mogućim razlozima slabog odaziva korisnika na Forumu HKD-a. Također će se ponuditi rješenja kojima bi se podigla posjećenost Forumu i uspostavila kvalitetna i stručna virtualna zajednica koja bi ažurno stvarala raspravište te bila stručna pomoć i podrška kolegama iz struke, ali i mjesto neformalnog druženja.

Ključne riječi: internetsko raspravište, Forum Hrvatskoga knjižničarskog društva, virtualne zajednice, virtualna komunikacija

Summary

The Forum of the Croatian Library Association (CLA) was placed on the web site of the Association in December 2005. According to its statistics, the Forum currently has 92 users, 49 topics and 210 posts. The statistics testifies an extremely low number of visitors and usage of this Forum.

The paper deals with forum as a media, stressing its advantages and the need for a professional forum community, while offering possible reasons for the low number of CLA Forum users. It also proposes ways to increase the number of participants in order to achieve a high-quality professional virtual community that would continuously upgrade the forum and provide professional assistance and support to colleague librarians, as well as offer casual social interaction.

Keywords: Internet forum, Forum of the Croatian Library Association, virtual communities, virtual communication

1. Uvod

Ljudi oduvijek imaju potrebu za okupljanjem i razmjenom informacija. Nekad su to radili uz ognjišta, na antičkim forumima, u srednjovjekovnim krčmama, na trgovima, ulicama, tribinama, a danas se pomoću interneta okupljaju na mrežnim okupljalištima u virtualne zajednice kao što su: društvene mreže,¹ raspravišta, servisi za čavrljanje,² dostavne liste,³ blogovi⁴ i mrežne računalne igre.

Hrvatska knjižničarska zajednica može se pohvaliti činjenicom da još od 1996. godine⁵ omogućuje knjižničarima razmjenu informacija pomoću dostavne liste pod imenom Szi-bib lista.⁶ Projekt je vrijedan hvale i dobar je način prenošenja informacija, a nedostaci su mu nepreglednost koja nastaje kada se u istu raspravu uključi više korisnika te nepregledna i teško pretraživa arhiva.

Što se tiče knjižničnih blogova u Hrvatskoj, treba izdvojiti simpatičan i neformalan blog Knjižnice Instituta Ruđer Bošković.⁷ Pokrenut je 2007. godine i na njemu tekstove objavljuje sedam kolega iz Knjižnice IRB-a.

Sve više hrvatskih knjižnica uviđa i prednosti društvenih mreža pa se tako na Facebooku mogu pronaći: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Knjižnica Instituta "Ruđer Bošković", Sveučilišna knjižnica Zadar, Gradska knjižnica Slavonski Brod te mnoge druge.

Što se tiče knjižničnih internetskih raspravišta u Hrvatskoj, zasigurno je najpoznatiji Forum Hrvatskoga knjižničarskog društva, o kojem će biti riječi u jednom od idućih poglavlja.

¹ Društvene mreže (social networks) su mrežne stranice namijenjene upoznavanju i druženju korisnika. Najpoznatije društvene mreže su: www.facebook.com, www.myspace.com i www.linkedin.com.

² Servisi za čavrljanje ili brbljaonice (chat) omogućuju komunikaciju s jednim ili više korisnika u stvarnom vremenu pomoću tekstualnih poruka.

³ Dostavne liste predstavljaju način komunikacije koji se temelji na slanju poruka elektroničkom poštom registriranim članovima. Poslužitelj dostavnih lista proslijeđuje poštu adresiranu na adresu liste svim članovima liste.

⁴ Blog (weblog) je mrežni dnevnik, odnosno publikacija u kojoj pojedinac, skupina ili korporacija periodički objavljuje svoje aktivnosti, misli i uvjerenja. Blogovi spadaju u virtualne zajednice jer okupljaju aktivnu zajednicu komentatora blogova.

⁵ Zanimljivo je napomenuti kako je Hrvatska 1996. godine po uporabi interneta bila ispred svih zemalja EU. http://www4.carnet.hr/o_carnetu/o_nama/povijest_carneta

⁶ Szi-bib listu pokrenule su knjižnice visokih učilišta i znanstvenih knjižnica uključenih u Sustav znanstvenih informacija RH. Osnovna namjena liste je stalno poticanje rasprave među knjižničarima o najrazličitijim pitanjima značajnim za struku. Szi-bib lista djeluje kao svojevrsna spona između najrazličitijih knjižnica. Više o ovom projektu i načinu da se uključite, možete pronaći na <http://list.carnet.hr/list/listinfo/szi-bib>.

⁷ Blog Knjižnice IRB-a možete čitati i komentirati na <http://knjiznica.irb.hr/blog/>.

2. Virtualne zajednice

Virtualne društvene zajednice su skupovi ljudi međusobno povezani računalima i informacijsko komunikacijskom tehnologijom. Članovi pojedine zajednice su ljudi koje vežu zajednički interesi ili zajednička djelatnost. Za razliku od uobičajenih zajednica, članovi virtualnih zajednica malo kad se ili nikada ne sreću izravno. Sva komunikacija se odvija posredstvom računala i računalnih mreža (najčešće interneta).⁸

Virtualne zajednice poučavaju članove i potiču razmjenu mišljenja te gomi-lanjem informacija stvaraju bazu kolektivnog znanja koja vremenom postaje sve utjecajnije i autoritativniji izvor znanja.

2.1. O internetskom raspravištu

Internetsko raspravište je prvo mrežno komunikacijsko pomagalo koje i danas odlično služi svrsi. Želite li započeti debatu, potražiti savjet, podijeliti zamisao, napraviti anketu ili jednostavno sudjelovati u razgovoru na određenu temu, doći ćete upravo na raspravište.

Raspravišta se prvi put pojavljuju u obliku privatnih Useneta⁹ sedamdesetih, a prva javna raspravišta pojavljuju se 1995. godine. Poput ostalih mrežnih društvenih medija, zasnivaju se na povjerenju, sudjelovanju, dvosmjernoj komunikaciji i sadržaju koji stvaraju korisnici, a korištenje se ne naplaćuje; neka specijalizirana raspravišta se, međutim, naplaćuju. Razvijaju snažan osjećaj zajednice, odnosno mreže povjerenja. Većina raspravišta uključuje teme i razgovore u kojima članovi dijele zajednički interes. Članovi zajedno s administratorima i moderatorima čine skupinu koja izgrađuje raspravište sudjelujući u raspravama.

Internetsko raspravište je jedna od internetskih komunikacijskih usluga, a naj-sličniji su mu blog i servis za čavljanje. Najuočljivija razlika između bloga i raspravišta je u tome što raspravište potiče stalnu raspravu na sve objavljene teme, a na blogu se u pravilu komentira samo zadnje objavljena tema.

Najuočljivija razlika servisa za čavljanje i raspravišta je u tome što servisi za čavljanje zahtijevaju aktivno čitanje i objavljivanje u stvarnom vremenu, dok se na raspravištu na objavljenu temu u načelu može odgovoriti uvijek.

2.1.1. Pravila ponašanja na raspravištu

Svako raspravište ima pravila ponašanja koja su obično jednostavna i odnose se na pristojnost ophođenja. Zabranjeno ponašanje uključuje vrijeđanje, psovanje, maltretiranje, neprimjereno izražavanje, oglašavanje, spamanje,¹⁰ objavljivanje

⁸ ECDL: European Computer Driving Licence = Europska računalna diploma: osnovni program – 7 modula : Syllabus 5.0. Varaždin : Pro-mil, 2009. Str. I-86.

⁹ Usenet je jedan od najstarijih računalnih mrežnih komunikacijskih sustava koji se još uvijek rabi.

¹⁰ Spam su neprimjerene, nametnute i neprihvatljive poruke na raspravištu koje se smatraju kršenjem forumskih pravila. Spam je i bilo kakvo objavljivanje zlobnih komentara kao npr., ponavljanje iste riječi ili fraze ne bi li se izazvao negativan i agresivan komentar od drugih korisnika.

osobnih informacija, objavljivanje neprimjerenih sadržaja, posjedovanje više od jednoga korisničkog računa, povredu autorskih prava i slično.

2.1.2. Stupnjevanje korisnika i korisničke skupine

Da bi se poštivala osnovna načela lijepog ponašanja u komunikaciji, netiquete – pravila ponašanja na mreži, kao i druga postavljena pravila, raspravišta prati određeni broj administratora i moderatora s ovlastima da, ukoliko je to potrebno, privremeno ili trajno isključe učesnike iz rasprave.

Administratori su osobe s najvišom razinom nadzora nad cijelim raspravištem. Oni upravljaju svim dijelovima raspravišta (uređivanje, postavljanje dopuštenja, isključivanje korisnika, stvaranje korisničkih skupina, moderatora itd.).

Moderatori vode računa da tema ne izađe iz postavljenih okvira. Oni imaju ovlasti brisanja, spajanja i odvajanja sadržaja, zaključavanja, otključavanja i preimenovanja tema te mogu sankcionirati autore koji krše pravila raspravišta.

Korisnička skupina je skupina članova raspravišta okupljenih oko specifične teme koja ih spaja. Skupina vodi računa da se ne skreće s teme. Svaki korisnik može pripadati većem broju skupina, a svakoj skupini mogu biti dodijeljena individualna prava.

Neregistrirane posjetitelje raspravišta nazivamo gostima. Uglavnom im je dopušten pristup, no nije im dopušteno objavljivanje na raspravištu. Da bi objavljivali, moraju se registrirati, odnosno postati članovima raspravišta.

2.1.3. Privatne poruke i obavijesti o raspravištu

Pored javnog, raspravište nudi i dio privatnog prostora u vidu privatnih poruka. Pomoću ove opcije članovi mogu stupiti u kontakt i voditi razgovore s drugim članovima raspravišta. Da se uistinu radi o privatnom području, dokazuje to što administratori nemaju uvid u tuđe privatne poruke.

Članovi raspravišta mogu u svom profilu postaviti opciju primanja obavijesti elektroničkom poštom o događanjima na raspravištu. Obavijest je automatska te omogućuje uvid u nove poruke bez posjete raspravištu.

2.2. Forum HKD-a

Forum Hrvatskoga knjižničarskog društva postavljen je na mrežne stranice HKD-a u prosincu 2005. godine. Statistika raspravišta trenutno bilježi 92 korisnika, 49 tema i 210 poruka (postova) što govori o poražavajuće slaboj posjećenosti i iskorištenosti ovog medija. Osim razloga tehničke prirode, kao što su neposjedovanje računala i/ili pristupa internetu, razlozi slabe posjećenosti raspravištu mogu biti:

1. nepoznavanje korištenja aplikacije
2. neupućenost u postojanje raspravišta
3. nezainteresiranost za raspravište
4. nelagoda, strah i/ili nesigurnost radi objavljivanja na raspravištu.

The screenshot shows the forum interface for the Hrvatsko knjižničarsko društvo (HKD). At the top, there is a header with the organization's name and logo. Below the header, there are navigation links like 'ČPP', 'Pretražnik', 'Registracija', and 'Prijava'. A status bar indicates the current time and date: 'Sada je: uto ruj 14, 2010 1:04 pm.' and 'Vremenska zona: UTC + 02:00 [LJ]'. The main content is a table with the following columns: 'Forum', 'Teme', 'Postovi', and 'Zadnji post'. The table lists several forum topics, including 'Dobrodošli :)', 'Administracija foruma', 'Knjižničarske teme', and 'Ostalo'.

Forum	Teme	Postovi	Zadnji post
Forum Hrvatskog knjižničarskog društva			
<ul style="list-style-type: none"> Dobrodošli :) Podforum za oslobađanje od treme, upoznavanje, pozdrave, nove članove... Moderator(i)/ce: Kivan, Sofjajkariin Administracija foruma Tehnička podrška, molbe, prigovori, pohvale, prijedlozi itd. Moderator(i)/ce: Kivan, Sofjajkariin Knjižničarske teme Teorija i praksa - prošlost, sadašnjost i budućnost knjižničarstva Moderator(i)/ce: Kivan, Sofjajkariin Ostalo Opuštenije teme... 	2	3	čet ruj 09, 2010 10:00 am Kivan ➡
	5	19	čet ruj 09, 2010 9:32 am Kivan ➡
	41	184	eri srp 07, 2010 12:55 pm vebor ➡
	1	4	sub vel 21, 2009 1:07 pm kacha_cha ➡

Slika 1. Forum HKD-a

Rješenje za nepoznavanje korištenja aplikacije je pouka koja može biti pojedinačna ili pak organizirana kroz studije, Centar za stalno stručno usavršavanje¹¹ i slično.

Knjižnice i knjižničarska društva mogu odigrati važnu ulogu promotora i uputiti svoje djelatnike i članove u postojanje raspravišta. Jedan od načina mogao bi biti postavljanje poveznice na raspravište na službenim mrežnim stranicama knjižnica i društava. Na taj način obogatili bi se postojeći sadržaji i usporedo propagirala knjižnična virtualna zajednica.

Zainteresiranost za raspravište rast će kako bude raslo raspravište jer će okupljati sve više ljudi koji će raspravljati i nuditi odgovore na više različitih tema. Vrlo je bitno i da se u zajednicu uključi što više autoriteta iz struke.

Nelagode, straha i nesigurnosti radi objavljivanja na raspravištu ne bi trebalo biti jer se na raspravištu može registrirati anonimno, odnosno nije nužno navesti pravi identitet.

2.2.1. Kratki presjek kroz raspravište

Forum HKD-a trenutno je podijeljen u četiri kategorije. To su: “Dobro došli”, “Administracija foruma”, “Knjižničarske teme” i “Ostalo”.

Kategorija “Dobro došli” zamišljena je kao kutak za predstavljanje novih članova i upoznavanje.

U “Administraciji foruma” članovi mogu pročitati obavijesti vezane za raspravište, dobiti upute o korištenju raspravišta te iznositi molbe, prijedloge i prigovore.

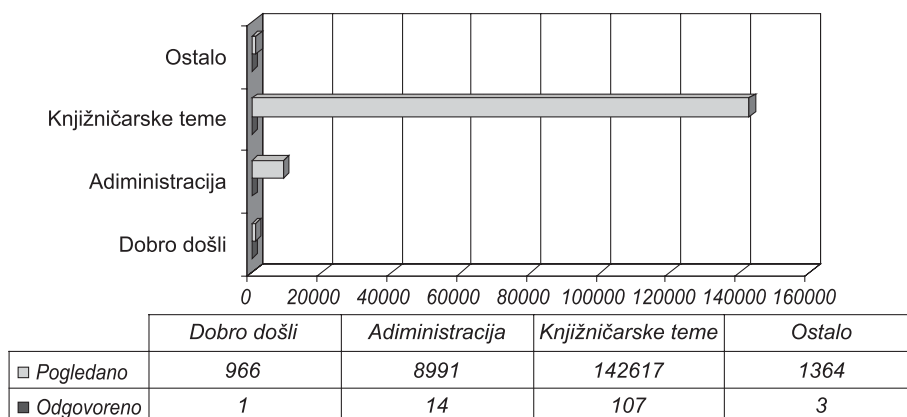
“Knjižničarske teme” naslov je stručnog dijela raspravišta koji je ujedno i kategorija s najviše objavljenih tema. Iako HKD okuplja stručnjake koji bi znali

¹¹ <http://www.nsk.hr/cssu/>

kvalitetno odgovoriti na sva postavljena pitanja, neke od četrdesetak tema u ovoj kategoriji ostale su bez odgovora. Ovdje je objavljena 41 tema sa 107 odgovora, koji su ukupno pogledani 142.617 puta. Ovi podaci kao i slika 2. govore nam o velikom nerazmjeru između čitanja i objavljivanja, koji je zasigurno još jedan dio koji pridonosi slaboj posjećenosti raspravišta.

Kategorija “Ostalo” je za sada rezervirana za opuštenije teme i neformalno druženje.

Postojeći koncept raspravišta nije konačno stanje, nego se mijenja ovisno o aktivnostima forumske zajednice.

Slika 2. Forum HKD-a: usporedba čitanja i objavljivanja

3. Zaključak

Internetska raspravišta okupljaju stručnjake za određena područja te kumuliranjem informacija postaju sve utjecajnije i autoritativniji izvori znanja. Jednostavnost uporabe i mogućnost anonimne rasprave o različitim temama među glavnim su razlozima njihove popularnosti. Zajednica koju okupljaju zasniva se na razmjeni znanja, što znači da je bitno ne samo konzumirati informacije, nego ih i pružati.

Forum HKD-a je virtualno okupljalište knjižničara na kojem možete dobiti, ali i pružiti stručnu pomoć i podršku kolegama iz struke. Da bi raspravište izraslo u kvalitetan i značajan izvor znanja, bitno je da se u rad raspravišta uključi što više stručnjaka koji bi svojim znanjem i iskustvom podigli kvalitetu zajednice na najvišu razinu.

LITERATURA

Alfirević, N. ERP informacijski sustavi i portali : od mjesta susreta do virtualnog radnog mjesta i virtualne organizacije. // *Suvremeno poduzetništvo : časopis za promicanje poduzetništva i tržišnog gospodarstva* 9, 5(2002), 83-88.

CARNet : Hrvatska akademska i istraživačka mreža. Dostupno na: <http://www.carnet.hr/>
ECDL : European Computer Driving Licence = Europska računalna diploma : osnovni program – 7 modula : Syllabus 5.0. Varaždin : Pro-mil, 2009.

Forum Hrvatskoga knjižničarskog društva. Dostupno na: <http://www.hkdrustvo.hr/clanovi/forum/index.php?sid=4f405b2766f01ac2b6528fbbad4bd82c>

Grundler, D. Računalstvo : udžbenik za 1. i 2. razred četverogodišnjih strukovnih škola. Zagreb : Školska knjiga, 2009.

Kokotović, M.; I. Rukljač. Računala : ništa strašno. Zagreb : Naklada Haid, 2003.

Medić, G. Internet i rad na mreži. Zagreb : Algebra, 2008.

Panian, Ž. Izazovi elektroničkog poslovanja. Zagreb : Narodne novine, 2002.

Safko, L.; D. K. Brake. The social media bible : tactics, tools, and strategies for business success. Hoboken, New Jersey : John Wiley & Sons, 2009.

Scott, D. M. Nova pravila marketinga & PR : kako se koristiti medijskim priopćenjima, blogovima, podcastingom, viralnim marketingom i internetskim medijima za izravno obraćanje kupcima. Zagreb : Dva i dva, 2009.

Szi-bib : Elektronički diskusijski forum za područje knjižničarstva i informacijskih znanosti. Dostupno na: <http://list.carnet.hr/list/listinfo/szi-bib>